

Redactiunea

se affia in

Strat'a tragatoriului

(Lóvész-utca), Nr. 5.

Scrisorile nefrancate nu se primescu decâtu numai de la correspondintii regulari ai „Federatiunii.“ Scrisori anonime nu se publica. Articlii trimisi si nepublicati se voru arde si numai la cerere espressa se retorna.

FEDERATIUNEA

Diurnalul politicu, literariu, comercialu și economicu.

Appare Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiune:

Pre trei lune 3 fl. v. a.
Pre siesse lune 5 „ „ „
Pre annulu intregu 10 „ „ „

Pentru Romani'a:

Pre an. intregu 30 Fr. = 30 Lei n.
Pre 6 lune „ 16 „ = 16 „ „
Pre 3 — „ 8 „ = 8 „ „

Pentru Inscritiuni:

10 cr. de linia, si 30 cr. tacs'a timbrale
pentru fiesce-care publicatiune separatu.
In locul deschisu 20 cr. de linia.
Unu essemplariu costa 10 cr.

Pest'a, 8. Nov. 27. Oct. 1873.

Camer'a deputatorilor Ungariei reinpepe activitatea sa; sesiunea annului 87%, se deschide asta-di la 12 ore meridiane. Siedintiele acestei sesiuni voru fi forte agitate prin discussiuni marnice, cari se potu prognostica de cum, vedindu precari'a situatiune financiaria, la care au ajunsu tierr'a in marea gressitelor operatiuni. si inreprenderi, — dar nouele proiecte de legi cu cari ministeriulu vre se napadesca camer'a inca sunt de natura a scornonari tote passiuile si in fine, se nu vramu, ca oppositiunea doritoria de a veni la putere, inca si-pote perde rabarca, vedindu ca accepta preamultu aspectele sunt pucine chiaru si pentru un micu ossu de fusiune ca pretiu al conventiei sale si allu spriginirii de dedesse ministeriulu actuale in curulu sesiunii trecute. Auspicele sub care se deschide sesiunea nu sunt de locu favorabile; se vorbesce adeca de scissiuini si noue formatiuni, coalisatiuni de partite si prin urmare de caderea ministeriulu actuale. -- Ca presemne alle clamatei pusetiuni a ministeriulu se potu considerá si acelle multe argumentatiuni ce se potea ceti in organele devotate ministeriulu actuale, ca timpulu vechiloru conservatori ar fi trecut, ca ei ne mai avendu ce conserve, nu ar mai ave nece ratiunea de a esiste, cu atatu mai micinu de a veni la putere si alte asemenene. — Altii inse credu ca vechii conservatori si numai ei, potu inca conservá tierr'a de prepasti'a financiaria ce i-au pregatitu falsii liberali, ca ei si numai ei ar poté adduce ordine in administratiunea politica si chiaru a justitiei; ba organulu partitei nat. a slovaciloru d'in partile superiori alle Ungariei spera de la conservatori chiaru si d'in punctu de vedere allu nationalitatiloru mai multa respectare a drepturiloru sale, sau cellu pucinu respectarea legii de nationalitate, carea sub acestu ministeriu se calca in petiore. Ammentitulu organu („Nar. Nov.“) promitte vechiloru conservatori spriginulu seu si allu nationalitati'oru, firesce presupponendu ca vechii conservatori, venudu la putere, ar justifica acceptarile nationaliloru, obervandu prea bine, ca de unde nu, situatiunea ar remane cea de pana acum. Noi inca tiemenu ca cu vechii conservatori s'ar poté pune la calle de nu mai multu, cellu pucinu unu felu de modus vivendi, mai ecuitabile mai crestinescu, ca-ce situatiunea creata de falsii liberali nu se mai poté tolerá, patienti'a inca si-are marginile sale. Esperienti'a facuta cu falsii liberali au doveditu deplinu ca ei se pripepu bine la amagire atunci candu curlelle i stringu, era candu periclele se paru a fi inlaturate ori numai indepartate, insolenti'a loru devine fara de parchia; nu voru se mai padiesca legile faurite de ei insi-si intr' unu timpu candu inca post equitem stabat atra cura; portarea loru facia de nationatitate patriei au devenitu provocatoria si prin urmare intiellegerea cu aceste omeni nece ca mai este possibile si corifeii nationalitatiloru voru face rei daca voru mai sta la vorba cu ei. Restornarea acestu ministeriu se fia devis'a loru, ca-ci ori ce schimbare va fi de preferitu situatiunii actuale. Vechii conservatori nu potu si mai rei decâtu falsii liberali cellu pucinu nu promittu, tienu mai multu a plinf celle odata pomisse, respecta legile

si ca omeni practici cu rutina politica sciun se traga socotela toturor factoriloru d'in tierra. Vechii conservatori justificandu aceste presupponeri si acceptari potu fi siguri de spriginulu nationaliloru de unde nu adaugemu si noi, situatiunea se pote schimbá numai spre mai reu; regatul Ungariei nu va ave pace, nece va ajunge in veci la censolidare.

Densusiu, 30. Octob. 1873.

Dle Red.! Asta-di me incunoscintia ca fiiulu meu *Aronu Densusianu*, advocatu in Fagarasiu, e incarceratu in Tergu-Muresiului de cãtra stapanii patrioti magiari, pentru ca ar fi apperatu dreptatea si sacrele interese alle natiunii nostre.

Repausatulu meu sociu, *Bisantiu*, parocu in Densusiu, fu la an. 1838. despoiatu de tota averea si legatu de loitrele carului si astfelu transportatu spre a fi impuscatu de cãtra patrioti magiari. — Inse prevedinti'a divina si dreptele lui fapte l'a eliberatu d'in manile sceleratiloru.

Primugenitulu meu fiiu *Beniaminu Densusianu*, actualminte protopopu in Secarembu, la an. 1848. impinsu de ascutitele baionetelor patriotiloru magiari si transportatu in oppidulu Hatiegu unde i-se preparasse furcele unguresci, dupa ce i-se constatara umanele-i fapte, proni'a divina l'eliberá assemene.

Allu deile fiiu meu *Giorgiu Densusianu*, parocu in Densusiu si assessoru consistorialu, la 1848. accusatu de cãtra unu ministru, ca agitatoriu prin pressa, documentandu ellu dreptele sale assertiuni intru interessulu besericeu si a poporului fu assemene eliberatu.

Allu treile fiiu allu meu *Aronu Densusianu*, advocatu in Fagarasiu, asta-di de cãtra patriotismulu magiaru incarceratu in Tergu-Muresiului, suffere pentru ca a luptatu intru interessulu dreptatii si allu natiunii.

Eu dara appellediu la natiune, nu pentru a-lu elibera, ci pentru a-lu imita, ca-ci sum convinsa, ca si acestu fiiu allu meu, dupa dreptele lui fapte, daca de tribunalulu si patriotismulu magiaru nu va fi eliberatu, va fi eliberatu de acellu tribunalu santu, unde se voru inoroná meritele ffiloru acellei natiuni, cari au luptatu pentru dreptate si libertate.

Mai am inca allu patrulu fiiu *Nicolau Densusianu*, advocatu in Brasieiu, si daca prevedinti'a preste mine pana in adance betranetie atãte tentatiuni au addussu, rogu pre parintele cerescu si pentru ellu, ca se nu-si pregete cu ori si ce pretiu a sufferi pentru natiune, de l'asiu si vedé assemene tractatu, — apoi se moriu.

Sofia.

Mam'a Densusianiloru. 1)

1) Venerabila Matrona! Callea pro care au purcessu preadenmii fii ai Dvostre, devotati causei poporului rom. este callea doreriloru seculari pre care d'in vechime au purcessu mai multi fi ai natiunii nostre era la an. 1848, plecasse cu miile, plecasse asia dicundu natiunea intrega, lassandu-ne urmatiloru essemplu de imitatu. Sublima misiune! Mai sublimu inse, este essemplulu ce DV. dati mamelor, pentru ca mai rare sunt la noi Corneliele decâtu Gracchii. De trei ori binevenitu este dara, appellulu Dv. in acestu timpu de ammortire si de indiferentismu, in care credinti'a pare a slabí. Candu numerulu matronelor romane, cari se invetie pre fiiu lor, a se devotá cu totulu causei nationale, va cresce, va deveni mare, atunci cas'a nostra va triumfá de siguru Bine observati ca fiiulu Dv. i-se va restitui

Considerári asupr'a starei actuali a instruitiunei la romanii transilvani.

III.

Infandum... iubes renovare dolorem. Virg.

Din celle d'fisse despre frecuentarea scoleloru midiuoce prin studinti romani nu pote urmá alt'a, decâtu ca academiile si universitatile inca se fia relativu forte debilu cercetate de dinsi. Asiá si fucemu esperienti'a pucinu imbucatoria p. e. la nou'a universitate din Clusiu, infiintata in mediulocu romanimeu, la alle carei patru facultati fussera in annulu trecutulu inscrissi 269 ascultatori; dara cãtri romani intre acestia? Abia 15—20 de insi.

Bucurosu asiu concede, ca acestu numeru micu provine pote de acolo, ca-ce deschidendu-se jun'a universitate abia in Novembre, tenerii romani intr'aceea s'au fostu resfiratu pre la alte institute superiori de invetiamentu; inse cum de nu s'au fostu resfiratu mai tare si cei de akte nationalitati? N'asiu negá nece impregiurarea, ca pote unu teneru séu altulu a fostu retienutu si instrainatu de la acesta palestra a Museloru si prin indignarea, ce diurnalistic'a rom. a manifestatu pentru fapt'a, ca guvernulu nu fece nece macaru atãta concessiune loialei nostre natiuni, cãtu se n'fia datu barami una catedra paritetica cu limba propunerii romana. Ci chiaru acestu punctu merita a mai scriese preabun penire.

Nu folosesce a ne momí si magulí deaporurea, trebue se ni spunemu câte odata si adeverulu francu, limpede si curatu. Se stãmu strimbu si se marturimu dereptu, ca noi romanii suntemu cam appicati a lucrá si lucrãmu nu odata ca omulu assupritu si multu patitu, care in urma suspiciunedia tote pe nevediate, condamna si blastema tote, se tanguesce de tote, se plange de frundia si de erba, fora a se intrebá totdeun'a, ca ore cu temeiu?

Au ore plansorile nostre asupr'a modalitatei, cum s'a instituitu universitatea clusiana, destullu temeiu, daca considerãmu preindegetatulu numeru de studinti romani? Au elle ce-va temeiu, daca ni revocãmu in memoria, ca intre 130—140 de concurenti la catedrele professorali alle dessu-memoratiei universitatii abia concusera 9 romani, si acesti-a inca, afora de unulu, toti numai la

acusi libertatea; acesta este si credinti'a nostra, pentru ca judecatoriulu pu s'era la inchisore preventiva, numai pentru ca prevedeau ca nu-lu voru poté condemná nece chiaru dupa legile lor. Trista situatiune! in care se affia la noi justiti'a, dar nu pote fi altmintrea ca-ci insa-si basea libertatiloru, libertatea personala nu este garantata inca cetataniiloru apoi intr'o tierra, unde unu Aporu, acestu monstru justitiãriu, dupa acellu scandalu europeanu cu Tosalenii, totu mai pote sta in fruntea justitiei, spre batujocur'a justitiei magiare, acolo tote nedreptãtirile si ilegalitatile sunt possibile. Mai avemu a observá, cãinse-si legile in vigore se applica in moduri diferite; precandu adeca magiarii d'in oppositiune se affia in deplinu essercitiulu drepturiloru constitutionali, pre atunci Romanii vrendu a le essercitá si ei, sunt trassi in judecata, sub pretextulu futile d'a fi commissu crim'a de lesa majestate! Cu cãtu magiarii voru merge totu asia mai departe cu atatu mai de parte voru sta de nim'a omaniloru in carea, prin procedur'a cea snedrpta, in locu de incredere si apropiare, ce vae neubiá despretiu si urra irrecunoscibilã.

Red. „Fed.“

catedr'a limbei si literaturii romane? Unde erau si sunt numerosi nostri doctori de jurisprudentia, medicina si filosofia, crescuti cu stipendie natiunei? Sunt pretinsiuile lor asiá de modeste, de se multumescu cu statiunile loru actuali, cu lefsiore de cãte 800—1000 fl., pre candu la universitate erau se aiba duplulu, si, alessu pre medici, i-acceptá si pracsã mai intinsa, deci mai provenutosa? Nu sentu ei in pieptulu loru nece o aspiratiune mai innalta? De a ajutá si inaintá inffiorrea patriei communi si a natiunii proprie, unde ore se ambia omului ocaziune mai binevenita, possibilitate mai mare, decâtu in carier'a instructiunei publice. Unde ni se deschide campu mai latu si mai frumos, de a cultivá scientiele si in decursulu profesurii a inavutí chiaru si literatur'a nationale cãte cu unu opu folositoriu?... Dar' destullu aceste. Sè nu procedemu mai departe cu assemeni lamentari, pentru ca se nu desceptãmu cum-va si preste voi'a nostra ore-cari susceptibilitati, se nu spargemu de nou rane si cicatrici dejá incrustate, si se nu ni se impute din vre o parte „Infandum renovas dolorem.“

Facia cu scaderile nostre din vorba omulu pote audí aorea si acea scusa, ca neimbuldirea juniloru rom. la cursurile universitare, specialminte la jura ar' fi provenindu si de acolo, ca-ce sub sistem'a actuale juristiloru rom. li-aru fi lipsindu prospectele de a inaintá si de a se ferici dupa viciitãturã. Cum ca cãtu de fundate sunt atari seuse si argumentari, mai ca n'am lipsa se demustru Capacitatea si cunnoscintiele intemeiate in ori-ce statu organisatu si civilisatu allu lumei sunt cercate si pretiuite. In patri'a nostra desclinitu in tempulu de facia barbatu si juni cu cunnoscintie speciali sistematice si fundate pentru diferite bransie adeseori se cauta cu lamp'a lui Diogene, dara nu se affia. Ce d'icu? Insa mi am sciutu in annulu espiratu vre patru posturi deregutoresci dotate cãte cu 500—600 fl. la cari juristi rom. s'aru fi preferitu pentru necessitatea scientiei limbei rom.; ci la concursu, — auditi! — séu nu s'au insinuat nece unu romanu, séu numai de cei de diumetate absoluti, va se dica, fora essamene de statu.

Pre unu momentu inase se concedemu de valida scusa si argumentarea prememorata. Sunt ore chiaru si atunci juristii romani aievea espusi pericolului de a mori de fome? Au conferirea notariateiloru cercuali, atatu de momentose pentru noi, nu e data si lasata in man'a poporului nostru? Si apoi unde ti-trebue o pusetiune mai buna si mai fericitoria, fia incãtu la campulu de activitatea cea mai salutarã si mai meritosa, fia incãtu la neaternarea si emolumentele ei? Da, ca-ce unu barbatu intielleginte numai amoreã si increderea bunului nostru poporu trebue se si-o castige, pentru ca acestu-a se sara in focu si in apa pentru acellu barbatu allu sen.

Si de trecemu de la derepturi la celle alalte facultati, ore medecin'a, scientiele matematico-fisicali si tehnice, si profesurile gimnasiali si celle-lalte nu deschidu prospecte din celle mai frumose unu june cu aspiratiuni mai sublimi si cu vointia firma de a perseverá in lucru? Nu-lu ambia ore cu celle mai nedependinti, cu celle mai onorifice si si nai avantajose pusetiuni, ce se potu da si cugetá in societatea omenesca

Dar' nu: noi aceste posturi grase lassam se le ocupe nisce boemi, prusaci, israeliti si mai scie Ddieu ce straini venetici, caroru ni incredintiamu viati'a, averea, copii si totu ce posedemu. Acolo sunt cate-va gimnasia si scole reali infientiate de statu pre territoriu locuitu de romani: este si concursu-a la dinsele vre unu professoriu de romanu? Acolo se dau la facultatea filosofica din Clusiu vre 15 stipendie cate de 300 si 400 fl. v. a. pre annu pentru candidati la professure gimnasiali: a competitu vre unu teneru rom. la dinsele?

Faptele aceste si asemeni sunt calificate si aru meritá, ca omulu se scria cátu de pre largu asupra-le si se le descosa din firu in peru; dara „sapienti sat.“ Cella aieptate inca potu servi de initiativ'a unei precaugetari seriose a lucrului atátu din partea betranilor matori, cátu si din a juniloru mai neesperti: din partea betraniloru, pentru ca cu judeciu si svatu defecatu si cu indemn potinte se ajute indreptarea scaderiloru preatinse; éra din partea juniloru, pentru ca in urmarea recunoscerei relleloru cu cari ne ammentia perseverarea pre callea de pana acum, se adopere a scoate in venitoriu cátu mai considerabili procente din capitalulu cellu mai pretiosu in lume, din tempu, din acellu tempu necompensabile nici-odata, pre care lu-petrecu la scola.

Ah in ce pusetiune nespusu mai favorabile si mai fericita se affia junimea nostra studiosa de adi in comparatiune numai cu cea dinainte de ast'a cu 4—5 diecennie, din sinulu carei inse in butulu toturoru difficultatilor: ce corifei si anteluptatori porurea admirabili ni esira si se alessera! Pentru tenerimea nostra de adi essistu atáte stipendie si ajutorie: betranii nostri, nu le aveau. Noi posedemu in presinte scole reali si gimnasia mai dese in patria: betranii nostri erau nevoiti cu desagii in spate se peregrinade adeseori calle de mai multe dílle pana la localulu santu allu scientieloru, la cutare institutu mai inaltu. In presinte universitatea ni este asiá-dfcundu la spate: precandu la cáti betrani nu li remase dorulu unei viatie intrege neimplinitu, dorulu, de a-si alina si molcomi setea de scientie dintr'unu isvoru mai abundante allu Perideloru?!

Intr'adeveru, ce-ti lipsesce adi, iubita junime romana, pentru ca se poti usioru, pré usioru ajunge a fi odata fericirea ta propria, a familiei talle, a natiunei si patriei amate? Ce alt'a, decátu abnegatiunea, diliginti'a, zelulu si vointi'a de ferru a betraniloru? Invetia-o, insusiesce-ti-o acest'a, si atunci, dar' nu-mai atunci vei se fii — speranti'a nostra neinsielatoria.

Dentatu.

Senatul imperialu de Vienn'a s'a deschisu Mercuri in 5. Novembre prin unu discursu pronunsiatu de imperatorele. Ceremoniele indatenate n'au lipsitu nice cu acesta ocaziune: bubuitulu tunuriloru si sunetulu campaneloru de la tot besericele annunciara locuitoriloru betrani capitale, cá corpurile legiutorie si incepu noulu periodu de activitate. Urmatoriele passagie din discursulu de tronu ni arreta din destullu ceea ce se accepta de la senatul imperialu, esperientia inse ni spune apriatu, cá cu cátu se accepta mai multu, cu atátu se face mai pucinu. Ecce ce díce, intre altele, discursulu de tronu:

Onorabili domni din ambele camere alle senatulu imperialu!

Cu bucuria vedu cá v'ati adunatu in giurulu tronulu meu, implinindu-vi cu fidelitate detorinti'a de civi ai statului; vi offeru deci salutarea mea imperiale si ve bineventedi.

Suntemu la inceputulu unui nou periodu allu vietiei nostre constitutionali. Prin formarea camerei representantiloru pre basea alegitoru directe, representati'a imperiului si-a eluptatu independinti'a, s'a creatu terrenulu, pre care tote partiele

potu se-si aduca la valoru doplina aspiratiunile si dorintiele loru. Va fi acum detorinti'a Dvostra, domniloru, d'a lucrá cu intelleptiune mai departe pre basea castigata si mana in mana cu guvernulu meu d'a ve ingrigi de consolidarea si ulterior'a cultivare a institutiuniloru nostre constitutionali.— Veti promovu unitatea si poterea statului, fára inse a attacá drepturile garantate alle tierreloru singuraticae; si fára a perde din vedere interessele differiteloru popore, veti multumi esegintiele statului si cu poteri unite ve veti devotá agendeloru mari sigrelle pentru a caroru fericita si priintiosa resolvere am appellatu la concursulu Dvostra.

Cu privire la crisea financiaria discursulu díce intre altele: Guvernulu meu si-a datu tota ostenele a feri dupa potintia comerciu si industria de consecintiele stricatiose alle acelei scudiri fatale. Mesurile luate spre acestu scopu pre basea §. 14. din legea fundamentala de statu, vi se voru presentá fára amenare spre desbatere. Guvernulu meu vi va prepune totu-odata nisce mesure, cari paru a fi potrivite pentru redicarea creditulu caduutu, pentru aperarea activitatii economice de desastre perniciose si pentru reducerea comerciu éra-si pre basele sanetese de mai inainte.

Espirarea imminente a privilegiulu acordatu banci nationale recere regularea neamenata a acestui institutu, si in legatura cu acest'a luarea mesurorulu necessarie pentru restaurarea asié de momentosa a valutei. — Asemene vi se voru subterne fára amare proiectele de legi referitorie la ástuparea lacunelor escate intre beserica catolica si statu prin desfiintarea conventiunii inchiata cu santulu scaunu.

Un'a d'intre celle mai momentose agende alle guvernulu meu este si reform'a intregulu dreptu penalu, apoi a procedurii civili si, in fine stabilirea definitiva a constitutiunii judecialu. Guvernulu vi va presentá mai departe proiecte de legi despre infiintarea unui tribunalu de administratiune, despre ingrigirea invalidiloru, incortelarea soldatorulu si despre organizatiunea si intrebuintiarea gendarmeriei.

In butulu toturoru difficultatiloru, cu cari avé d'a se luptá opusatiunea unversala, totu-si acesta mare intreprindere ajunse la desvoltare si maturitate splendida precum si la valoru si recunoscintia in tote partile. Inriurinti'a ei binefactoria a supra vietiei spirituale si economice a poporeloru, a supra promovirii culturii si a stimulării spiritului de inventiune si de diliginti'a industriaria, precum si a supra pretiurii muncii oneste, s'a semtitu cu multumita in tote partile lumii.

In fine discursulu face mentiune si de insemnetatea visitorulu cu cari suveranulu austriacu a fostu oneratu din partea celoralti suverani europeni.

Casele straine de assecurári in Romani'a

Cine vre se fia pacalitu si se tréca prin doue focuri asiá dicendu, n'are de cátu se si assecureze averea la „Societatea generale de Trieste.“ — cam astu-felu pareá a spune lumii nostre tpelele din Botosiani ce ni-s'au transmissu prin organele de publicitate; nu potomu sci cum se va fi terminatu cert'a dintre celle doue societáti sorore: „Azienda generale de Trieste“ si „Societatea generale de Trieste.“ in privinti'a victimelor din Botosiani, dara ceea ce cunosce este, cá vorbi'a societate de Trieste a contractatu reulu obicei d'a refusa plat'a politieloru de assecurare la survenirea desastrului, silindu-se a respunde la increderea publica prin a portá pre nenorociti'a assecurati pe la icone, a-i oboasi prin judecati, a-i insultá si calomniá, insusindu li fapte de incendiari, cerendu-le brevete de onestitate, carte de moralitate si innocintia, candu este vorba se-si faca la rendulu ei detori'a in privintia-li.

Daca cine-va pote castigá banesce din spoliatiunile pe acestu terrenu allu industrii, apoi acellu cineva sunt neaparatu unii din impiegatii societáti, cavalleri fára morala, fára pudore, fára satiu, si lipsiti de consciinti'a detoriei cátra chiaru societatea loru.

Aru fi fostu de doritu ca represintantele dísei societáti de Trieste, onorabilele d. Poumay, care, cu drepta cuventu se bucura la noi in tierra de' nalta consideratiune si d'o stima bine meritata, se nu primesca a fi sufferiti, la administratiunea societáti ce o represinta, omeni esiti din scol'a faimosulu Veiss, cellu cu obligatiunile si loteri'a municipalitatii, bine sciundu, cá reputatiunea unei vechi societáti se perde fiindu incredintia in mani nespalate.

Grafia consilieroru venite de la asseminea omeni, societatea de Trieste ni-a probatu, chiaru in aceste dílle, cá nu-si face scrupulu a rapí timpulu, munc'a si onorea victimelor, cari au avutu nefericirea se cadia in curs'a ei, — preserata cu spico aurite de reclame si protestatiuni; nu-si face scrupulu a sfidá ntreg'a societatea romana, arruncardu in faci'a membriloru ei dispretiulu cellu mai neomenosu, prin a-i tassá de malu-onesti pentru cutediarea loru de a-si reclamá dreptulu.

Tote aceste alesse omagie sunt neaparatu la adress'a tolerantiei nostre, la adress'a generosei ospitalitati de care se bucura la noi una seama de straini formati in societáti ostile nationalitatii romane.

Dara acestu reu, atátu de semfitoru — ca multe altele — in vietia nostra economica si in morala sociale, nu se detoreza ellu ore indolintiei nostre; acestu reu care ne face tributari la societáti si guvernele straine, — prin supunerea assecuratorulu la plat'a tassei de timbru strainu, — nu-si are ore puternica sorginte in nepassarea nostra, in inertia si lips'a de consciintia despre propri'a nostra valoru si potere? Speculatiunea straina scie se profite de totulu la noi: ea gasesce puterniculu elementu de vietia nu atátu in nepriceperea si sfitiunea nostra, nu in lips'a spiritulu de asociatiune, dara in principiile nostre economice, in isolatiunea nostra, in fals'a directiune ce s'a datu educatiunii nostre sociale, in aventulu functionarismulu comodu si sfiele'a de munca; cu unu cuventu si-gasesce elementulu de vietia in declinarea vietatii nostre. La cei mai multi straini, credintia siideea cum cá cei puternici potu totulu pare a se fi facutu corpu si este mare nenorocire pentru una tierra candu cei tari credu cá potu reesi in totu facia cu cei mai slabi, pentru cuventulu cá sunt mai tari prin positiunea loru, prin relatiunale loru. prin cutezarea séu si prin dibaci'a loru, aru fi inse si mai tristu pentru societatea romana, candu amu incuragiá, prin faptele séu si tolerantia nostra, nescie credintie atátu de ucidetorie, si amu da ocaziune, amu da motive a se crede cá pote fi possibile in sinulu nostru una assemenea gelnica stare de lucruri.

Au peritu séu cá sunt pre calle de perire tote acelle societáti, la cari simpatiele, affectiunile, cultulu amicie si spiritulu de collegialitate, adaptatu in doctrinele masone, inamice nationalitatiloru si statelor nationale, potendu totulu, au inriuritu si inriurescu tote appreciariile, tote consilie si decisiunile nostre

Corbii prevestitori a-i desastrului, atrasi numai de mirosulu putrediciunii, se arrunca asupra societátiloru coprine in descompunere; sistemulu enunciatu mai susu este veninulu omoritoru care se introduce in corpulu societáti.

Noi implorandu ceriulu se feresca Romani'a de sinistru, ne vomu silí se credemu cá suntemu departe d'acellu terribile caetismu.

Nu voimu se dicemu cá unu periculu se pote inlaturá pin simple imprecatiuni, seu cá se va poté pune stavila currintului imundu si deluvianu, appellandu la coriu. Nu, cu atátu numai nu este totulu facutu, valurile infuriate si puse in miscare nu se potu abbate standu noi cu manele la bratiu; conspiratiunea strainismulu nu se pote infrená prin neactiune, si remane la noi se ni afirmamam prin fapte, sub tote reporturile vietiei nostre ca statu romanu, fára a perde din vedere povetiele intelleptiunii cari prin bun'a loru intrebuintiare dau poporeloru si taria si incredere, noi cauta se ne puncemu pre munca serioasa cu poteri combinate, dandu-ne reciproc spriginu si intarindu-ne prin legaturele de solidaritate, ca adeverati fii ai natiunii romane.

Cu cátu mai multu vomu cautá se ne

petrandemu de sentimentulu detoriei cátra noi insi-ne, de importantia nostra ca gint latina, assimilatrica, tienendu equilibrulu acestu coltiu allu Europei; cu cátu ne vomu silí mai multu se tienemu, cu taria credintia la nationalitatea nostra politica genetica, la detoriele si puincipiele de gint c'unu cuventu la tote bunurile nostre Romani, pre pámentulu romanescu, vor reesi neaperatu a dejocá uneltirile contrariloru nostri, a dejocá tote acelle manopercari pandescu momentulu slabitiunii nostre effectulu divisiunii si allu invresbirii elementulu romanu, spre a ne surprinde si ne cucerí.

Inlaturandu din consilie nostre un disensiune, banuiele nefundate si resomintinte; punendu-ne mai pre susu de affectiuni si atáte alte preocupatiuni ratiunale vomu face unitatea in poteri, credintie aspiratiuni, si prin acestu puternicu stimulu dara si mai puternicu nervu vitale, vom face se se recunoscá cá tiera si poporu primescu a fi impunitu ultragiata, nu primescu a fi puse la dispositiunea jafului impudic si immoral, sub orice forma s'aru presintu.

O-data Romani tari prin unire si vintia proiectele de spoliatiuni voru cadu prieteni si adversari se voru convinge de corpulu natiunii romane, ori-cátu de suffirindu va fi fostu ellu, este si viu si vigerosu; cá daca s'a mladiatu la sufflarea viciiloru, nu si-a perditu nici valoru, nici vitalitatea. Speculatorii nesatiiosi, vediedu energia si deceptare la noi, voru fi siliti a parasesca caminurile nostre.

(„Rom.“)

V. Maniu.

Prea Stimatc Dle Red!

Cetindu in pretiuita „Federatiune“ de spre numirea noulu Episcopu allu dieces Oradei-Mari, nu potemu se nu venimu a face cunoscutu simtulu pretiloru dieces numite. Noi toti lu-dorimu si-lu acceptam cu incredere, cu aceea firma sperantia, se-va sci radica peste patime si va sci gverná barbatesce, ce numai asiá va pot ajunge, deaca va sci (acum'a la inceput) alege barbatii sei de incredere, si nu je lassá a fi sedussu de clic'a ultramontane inimica acestei diecese, idrei cu patru capete care sedusse si pre adormitulu Episcopu Iosifu asiá intelleptiesce, de si-ple dieces'a de cei mai bravi preuti, pro ali si cei mai multi i persecutá intr'atáta, cátu si-perdu increderea in preuti si preut n'avura intr'insulu, se facu urritu cármu si cárm'a lui, ba acumu mai pre urma, úriá chiaru pre sine insu-si, cátu in ore mai libere, candu orá scutitu de presiune si sfaturile numitei elice, eschiamasse cu dore „Cauta la ce amu ajunsu!“ Ferindu de acest'a, noulu Episcopu va avé vietia pcuta, si i vomu dori, se traiesca spre multi anni! 2)

Mai multi preuti d'í vallile Crisiului, Some siului si Lapsiului.

2) Pr. Ssa nou-numitulu Eppu allu diecesei gr. cat. rom. de Oradea-Mare, este de datu a amblá pre potiorele salle, nu credemu se fia amicu lingusiriluru, neci omulu prime informatiuni, cari intru adeveru sunt man scaderi la omenii in positiuni innalte, precum si patim'a de resbunare, este totu o pote fi mai ignobile, facia cu subordinati Pr. Ssa Parintele Eppu Olteanu va tind negresitu, nu a-si instrainá, ci a-si castig inimele diecesaniloru sei, prin drepta guvernare a diecesei, prin fapte umanitarie, facundu a prosperá institutele de cultura natiunale alle diecesei si — in politica — evtauandu a nu lovi in interessele nostre nationale, astfelu urmandu, ceea ce speramu, a va plini dorinti'a Dv. carea este si trebu se fia nesmintitu si a Eppulu. Cátu pentru pornirile ultramontane, DV. se vi-o semnat bine, cá acelle nu de la clic'a d'in Oradea-Mare se invetia, neci numai la Rom'a, elle se incuiba pre totu indene unde affia bun primire, dar numai acolo si neci decátu unde intimpna repulsa. Clerulu diecesei Oradei-M. se combata ageru tote incecrárele ultramontane si, fiti siguri, cá nu va prinde radecine in beserica rom. gr. cat. unde nu are ratiune d'a fi. Miscamintele de pre timpulu primelor agitári de autonomia beser. manifestate in dieces'a Oradei-Mari, facusse multa onore acestui cleru préintelleptu, dandu viue dovedi cá scie se appere drepturile besericele salle si se sci feri de ciumu ultramontanismulu.

Red.

Bocsi'a, in 29. Oct. 1873.

Din'a de 26. Augustu a. c. este din'a in care se puse in momentu sistem'a militare d'in confiniile militari banatice; in acea di se largira si marginile tierrei unguresci pana la marginile Romaniei si Serbiei, in acea di una populatiune romana considerabila din acelle parti se primi intre barierele constitutiunii unguresci, se declarara de cetatieni liberi si li se puse in prospectu ajungerea fericii ce o prognostica ungurii totoror poporeloru de sub corona lui Stefanu.

Acesta schimbare este, abstragundu de la importantia ei politica, de mare insemnatate pentru romani si din punctu de vedere culturale si materiale.

Pre catu timpu domnisse sistem'a militare, prosperarea culturale si materiale in acelle parti n'a fostu posibila pentru ca n'a convenitu principiiloru acellei sisteme, ca unei sistemu restringutoria de multe drepturi omenesci si cetatienesci, dara n'a convenitu nici esecutoriloru acellei sisteme, cari mai totu-de-un'a fiindu straini nu erau voituri de bine romaniloru. Tote cate s'au facutu in respectu culturalu si materialu sub domnirea acellei sisteme, s'au mesuratu strictu numai dupa recerintiele statului militarescu, s'au facutu cu intentiunea a inainta numai interesele acellui'a, cari interese n'au potutu fi si romanesci. Asi de esemplu scolele cari le infiintiasse si sustinuse puterea militare s'au infiintiatu cu precalculatiunea d'a latu cultur'a straina si cu acea cultura a face pre romanu strainu natiunii s'alle si servu umilitu impalatorului strainu.

Pentru starea materiala a facutu puterea militare atatu, in catu s'a grigitu ca fia care communiune de casa se aiba atata pamentu de cultivatu, catu e de lipsa pentru sustinerea membriloru communiunei. Aci dara s'a portatu grige numai de sustinerea vietii militarului, nimicu mai de parte.

Acum'a deci a incetatu sistem'a militare, a incetatu puterea acesteia si au se incete si communiunile de casa, si romaniloru d'in confiniile militari romanesci banatice li se spune ca ei sunt cetatieni ai statului constitutiunalu Ungari'a.

Asi dara in respectu culturalu si materialu dezvoltarii i-s'ar fi luat din calle obstacole de pana aci, romanulu asta-di va pota inainta fara restringere, dara activitatea in direptiunea acest'a are se provina din voi'a sa libera, si nu mai multu in urmarea unei demandatiuni.

Demandatiunii de pana aci are se se substituesca libertatea actiunii.

Nu se pote nega avantajulu libertatii acesteia-puse in comparatiune cu terrorismulu trecutulu, inse acestu avantaju, judecandu pre omu din partea psihologica, are si laturi periculoase si usioru pote deveni funestu pentru romani, daca starea noua nu o voru pricipi bine si nu voru cauta se-o asploate intru interessulu loru. Mai alessu assiste periculu de rea si de neratiunale folosire a starii schimbate, pentru inceputulu de asta-di pentru stadiulu presentu de transitiune. — Starea de pana aci pe pucini insi i-a facutu se scia ce o avere propria, ce sunt grigile pentru sustinerea familiei, ba forte multu nici nu cunoscu seriosu lucrulu, acum apoi cu impartirea cummuniuniloru de case, familiile devinu prevediute cu av're propria si capii acestorulu familie au se porte insi-si grine de pastrarea avorii si sustinerea familiei precum si de solvirea dariloru, cari voru cresce forte. Daca acum ei in libertatea loru de cetatieni constitutiunali voru da in laturi cu lucrulu si voru esserce dreptulu loru de proprietari astfelu, incitu voru incarca cu detorie bunurile loru, forte usioru se pote intempla se solvesca er'a noua cu pretiulu essistintiei loru, de ce Domnedieu se i ferosca!

Nu sunt aceste presupuneri pessimistice; acest'a se n'o creda nime. Avemu date positive, ca in unele parti, dorere, romanij au si essercitatu in acest'a direptiune libertatile noue.

Inrebe fia-cine, ce facu romanii in partile Besericiei-Albe? cate mii de lauturi de pamentu au trecut in cea mai mare parte de la Romani in posesiunea strainiloru in decursu de vre-o duoe trei lune? — Respunsulu va intrista pre fia care

romanu cu anima si interessatu de caus'a inaintarii natiunii s'alle.

Nu este deci gluma, cei cu sufletu si anima romana trebuie se descepte pre confratii nostri din confiniile militari si se nu-lasse ca se decada si se se prepedesca tocmai in momentulu candu li se luara de pre bracie catenele militarismulu si candu incepe a li-se da occasiune da-si intari essistintia.

Strainulu a cutrieratu acea tierra frumosa, acellu pamentu classicu, ce granitarii romani cu versare de stroie de sange l'au conservatu pana asta-di romaniloru; strainulu s'a inamortatu de acea tierra si nu cauta la pretiu, numai se o pota lua din man'a romanului. In contra acestorulu tendintie se se indrepte tota vectivitatea si energi'a romaniloru de spiritu din acelle parti; grigea pentru conservarea elementulu romanu in acelle parti se li ocupe mintilo diu'a si noptea.

Dupa lupt'a pentru conservarea drepturiloru natiunali, intru acest'a are se se concentredie tota activitatea romanesca; cellu ce vre cu alta politica se luere intru interessulu acellei peoporatiuni romane, nu-i pote face multu bine.

Pre lucru fratiloru, nu lassati ca strainulu se pangaresca acellu pamentu!

I... S....

Pest'a. 6 Novembre 1873.

De si me temu de obiectiunea, ca me amestecu unde nu-mi fierbe o'a, totu-si spre a me pota impacat cu conscientia, carea altmintrelea n'ar inceta a me mustra, mi-au libertatea a pune in vederea on. publicu cetitoriu unu scurtu reportu despre starea actuala a societatii academice „Romania juna“ din Vienn'a, care — marturisescu din capulu locului — face onore numelu ce lu porta si merita tota attentiunea din partea marelui publicu romanu.

Sambeta in 1. Novembre societatea „Romania juna“ tienh adunare generala de constituire pre annulu ce ni sta inainte.

Una fericita intemplanie me fece si pre mine partasiu privitoriu la acesta-adunare. Avussem deja occasiunea inca in aceea si di d'a vidé concentrate in Vienn'a tote minunile secululu nostru; vedissem inaltimea pana la care geniulu inventatoriu allu omului potu se se avente, era braciele lui laboriose potura se dea forma si valore miraculoselor inventiuni; cu unu cuventu, vedissem puterea si averea, cultura si prosperarea, artea si industria, gustulu si finetia, grandorea si valore poporeloru din universu; inse ceea ce nu potu se vedu aci, fui fericitu a vedé in sinulu junimei romane, concentrate in Vienn'a la palestr'a Museloru din tote anghiurile Romaniei.

Rare sant occasiunile pentru fia-care Romanu, d'a vidé adunati la unu locu siessediei de juni academii romani, cari sunt totu atati-a reprezentanti ai differitelorulu tierre si provincie locuite de poporu romanescu, dar multu mai rari sunt momentele candu concordia si armonia, iubirea fratiesca si bun'a intiellegere potu se ajunga in assemeni adunari la valore atatu de perfecta, si se affle unu terrenu atatu de fecundu, precum au afflatu in sinulu junimei romane din Vienn'a.

„Uniti-ve in cugetu, uniti-ve in semtiri,“ acest'a este devis'a societatii „Romania juna,“ acest'a este steu'a ce conduce pre acei juni romani prin lab'rintulu anticulu orasiu. Din decursulu adunarii generalu din Sambet'a trecuta s'ar fi potutu convinge ori si cine, ca devis'a scrisa pro drapelulu acestei societati si-a eluptatu cea mai perfecta valore factica, ea nu mai este na idea, una dorintia, ci este realitate, ca-ce toti cei ce s'au inolatu sub acellu drapelu sunt condusi si stimutati de acellu-a-si genu bunu, de acellu-a-si spiritu binefacutoriu.

Inse pre langa devis'a mentionata mai susu „Romania juna“ pare a fi adoptatu inca si alt'a, si anume, „a face si a tacé.“ Daca cum-va ar fi asié, apoi pre langa altetele mi s'ar pota imputa si ore-care indiscretiune. Sunt inse momente, candu indiscretiunea este nu numai scuabila, ci, avendu in stricta consideratiune efectele salutare ce pote se le aiba, este chiaru necessaria. Speru deci, ca aceste scurte apreciati nu mi se voru lua in nume de reu.

Se trecemu inse mai aproape la obiectu.

Dupa deschiderea siedintiei d. paesiedinte Ionu Popu fece in scurte cuvinte istoriculu societatii si presentu apoi unu reportu generalu despre starea societatii pana la finea lui Iuliu a. c.; acestu reportu, pre care adunarea lu primi cu viua satisfactiune, se affla si tiparitu in brosiura de 26 paginu, formatu octavu. Resfoindu prin acesta brosiura afflamu spre cea mai mare bucuria a fiacarui romanu adeveratu, ca in annulu precedentu numerulu membriloru societatii „Romania juna“ a fostu 101. D'intre acesti-a 67 ordenari, 15 fundatori, 10 spriginitori, 6 onorari si 3 estraordinari. Pre annulu currinte sunt pana acum inscripsi numai 57 membri ordenari si 7 estraordinari, inse numerulu acestorulu-a inca cresce pre di ce merge, precum a crescutu din Iuliu incoce si numerulu membriloru fundatori si spriginitori ai societatii. — Starea casei era la finea lui Iuliu 7265 fl., intre cari inse 2500 fl., sunt numai ca pretensiune, cedata societatii din partea fostulu comitetu pentru arangiarea serbarii la momentulu lui Stefanu cellu Mare. In tempulu din urma acesta summa crescu considerabilu; intre noui donatori societatea are se inregistredie in prima linia pre d. Atanasu Fetu, membru societatii academice din Bucuresci si professoru la universitatea din Iassi, care dona pentru fondulu societatii „Romania juna“ 200 franci. Adunarea primi acesta generosa donatiune cu cea mai profunda multumita, inse nu se pota retiené a nu da espressionu multumirii s'alle si prin applause fragorose si entusiastice urari de „se traiesca generosulu donatoriu.“

Dupa acest'a presiedintele, multumindu adunarii in numele intregulu comitetu din annulu trecutulu pentru increderea cu care i-a onoratu, si-depuse mandatulu si d'impreuna cu dinulu si cei-lalti membri ai comitetulu. Adunarea, luandu actu despre depunerea mandatelor, decise a esprime multumita protocollaria comitetulu preste totu si in specie presiedintulu Ionu Popu. — Primindu cu viue applause discursurile pronunbiate de dnii V. Bologa si Neagoe, adunarea si-allesse apoi unu presiedinte ad hoc, in persona dlui Danu din Bucovin'a si processe la alegere noului comitetu. Resultatulu alegerii este: Ioanu Popu, presiedinte; Fagarasianu vice-presiedinte; Sucevanu secretariu I; Velovanu secret. II; I. Baiulescu, cassariu; Balesiu controloru, si Grigorianu bibliotecariu.

Dupa acestu actu, care a decursu in cea mai buna ordine si armonia, siedintia seriosa se inchise si se deschise cea neseriosa, adica siedintia de distractiune sub presiedintia dlui Chibiciu, care pre tempulu acestei siedintie este investitu cu putere dicatorica. La command'a D-salle, fia-care membru trebuie se se suppuna neconditionatu, si fiindu provocatu trebuie se cante vre-unu cantecu nationalu, se declame seu se tiena disertatiune a supra vre unui obiectu; era cei ce se pricepu la musica instrumentala trebuie se se produca si in acesta arte. Intre cesti din urma am se insemnu aici pre dnii G. Baiulescu, Oct. Blasiu si Duleiu, cari parte pre violina, parte pre ghitara dederu probe necontestabile despre dexteritatea si talentulu loru musicalu „Hora Severinului“ si „Plangerea ciobanulu ce si-a perditu oile“ fure primite din partea adunarii cu celle mai entusiastice applause si alte manifestatiuni de complacere.

A dou'a di, Domineca, junii romani din Vienna se intrunira de nou, inse nu ca membri a societatii academice, ci numai ca juni academici, si decisera cu unanimitate a transmite martirulu romanu Arone Denisianu una adresa de aderintia.

S. C. Margineanu.

Oradea-Mare, 3 Novembre 1873.

Di, probos mores docili juventas
Di, senectuti placidas quietem
Romulae genti date remque prolemqne.
Et decus omne...

Horatius.

Surenlii Traianidi era-si se adunara in allu museloru sacru palatiu. Junimea romana de la facultatea juridica si d'in archigimnasiulu de Oradea-Mare spre a-si pastra reputatiunea ce si-a eluptatu societatea ei de lectura inaintea marelui publicu roma-

nescu prin progresulu in sciintie priu iubi rea dulcea s'alle limbe materne si prin cultivarea literaturii natiunele romanescoi, — in diu'a festiva de 26 Octobre n. dupa media-di la 4. ore, in esemplare armonia se intrunira in spatios'a sala a seminarulu domesticu gr-cat.; cu care occasiune tenerimea mai nainte de tote delega din sinu-si commissiunea, care se invite la siedintia de deschidere pre D. Canonicu abbate Dr Ioane Sabau, rectoru seminarulu domesticu si supraveghiatoriu societatii in sensulu statuteloru, care in urma promtitudinai s'alle promise, de locu se si ivesce in mediulu tenerime, insocitu de collegulu seu D. Canonicu Ioane Cucu, si prin elocintea sa cuventare de deschidere, espresso cu solemnitate deplin'a sa multumire facia de progressulu tenerime si in annulu trecutulu, dorindu ca societatea de lectura din annulu scolasticu currinte se pota arreta publiculu romanu assemene activitate. Dupa acest'a in sensulu programulu corulu vocalu seminarialu intona: „O juna romana“ de Bolinteanu; Isai'a B. Boico juristu de an II. salutata in numele membriloru veterani pre cei noui; corulu vocalu intona: „Sum venatoriu“ — Emmanuilu Filimonu jur. de a. I. in numele membriloru noui salutata adunarea; Sandru Boieriu dechiamu posesia: „Adio cakra Ardealu“ de Ion. Badescu; Gravrilu Bene jur. de a. II. dechiamu posesia: „Huc usque Dacia, Dacia hinc inde Schythia et Hungaria“ de I. Dragescu; era corulu vocalu intona: „Feta de romanu sum.“ — Demetriu Chisiu dechiamu posesia: „Cakra Frati“ de Val. Iordanu. Toti acesti-a secerara simpatiche applause din partea stimabilulu publicu assistentu, pre candu corona opului o facu spre surprinderea totorora D. conducatoriu Juliu Pappalvai, care prin celebrulu seu discursu de inchidere, ce a rostitu, fece profunda impressiune asupra intregu adunarii atatu prin cuprinsulu plinu de eruditiune a discursulu seu, catu si prin dulceti'a limbei sonore. Multu a contribuitu la solemnitatea siedintiei de deschidere si assistintia prea pretiuita a unei girlande frumose de ospeti din familiele romane oradane, intre cari: Ioanitu Romanu cu amabil'a sa familia; Iancu Romanu, supralocuteninte in reg. Carolu Ferdinandu cu stimabil'a sa socia, etc. — Pre cand tenerimea i-au salutatu prin scomotose eschiamatiuni de: se traiesca.

Dupa productiuni publiculu assistentulu departandu-se intru entusiasticele vivate alle tenerinei, membrii societatii la invitarea conducatorulu trecura la alegerea oficialiloru societatii, si se proclamu cu unanimitate notariu corespondintieloru Zaccaria Rocsinu, jur. de a. III; notariu siedintieloru Traianu I. Farcasiu, jur. de a. I. cassariu Ioane Cocisiu stud. de cl. VIII; secretariu Petru Muresianu stud. de cl. VIII bibliotecariu Demetriu Chisiu stud. de cl. VIII.

In fine D. conducatoriu, dupa implinirea actulu alegerii oficialiloru se mai adresa inca odata cakra membrii societatii invitandu-i ca se se presente regulatu la siedintiele ei, apoi siedintia se inchiaia cu intonarea: „Resunetulu nationale“ (Descepta-te-a Romane!)

Juliu Pappalvai Zaccaria Rocsinu
conducatoriu. notariu corresp.

Careii-Mari, 31. Oct. 1873.

Dle Red! Bravii romani d'in oppidulu Careii-Mari invapaiati de dorulu de a-si cresce si indulci fiii sei si d'in nectarulu limbei materne, la an. 1870 petitiunasse la ministerulu cultelor si instructiunii publice pentru infiintarea catedrei de limba romana si religiune pentru romanii greco-cath. in gimnasiulu d'in locu acesta dorintia a loru repausatulu ministru Eotvos, cu dat'a 2. Novembre 1870. Nr. 23661 au si implinitu-o, assemnandu 100 fl. remuneratiune pentru propunerea relegiunii; era pentru propunerea limbei romane dechiarasse ca e applicatu a asemna, daca respectivulu propunetoriu va fi aptu de acestu postu. — Subscrissulu fiindu dispnu atunci prin fericitulu episcopu oradanu Ios. Popu-Selagianu, de co-operatoriu in Careii-Mari totdata mi-se conerdia si propunerea religiunii in gimnasiulu d'in locu, — greutatile cu cari

avui a me luptă la început, cu parintii Piaristi le retacu, — destullu că eu aveam de a propune in gimnasiu numai relegiunea, inse insuffletiti poporeni vediendu, că limb'a romana nu se propune, me rogara, ca se propunu si limb'a romana, că-ci ei pentru limba romana petitiunasse mai alessu; dreptu aceea basatu pre rescriissulu ministerialu me appucau si de propunerea limbii romane, facundu-se passii necesari la ministeriu prin repausatulu episcopu diecesanu; la ce mi-a si venitu asemnatiunea de 50 fl, inse cu finea annului scolasticu 1870/1 acesti 150 flni asemnati ca remuneratiune pentru ambele studie au cessatu. Pre an scolasticu 1871/2 am petitiunatu era-si pre callea ordinariatalu pentru statorirea solutiunei profesionale, inse éra-si mi-a venitu asemnatiune timpuraria de 200 flni pentru ambele studie; numai pre acellu-a-si annu scol.

Vediendu eu că pre callea ordinariatalu diecesanu tote incercarile de a se statoriti solutiunea nu-mi ajungu scopulu, indemnatu de mai multi preastimati confrati preuti cu finea annului scol. 1871/2 am petitiunatu de nou, dara acum nu prin ordinariatu ci prin Comitetele supremu allu Comitatalu D. Nicolau Uifalussy rogandu-lu ca se binevoiesca a-mi spriginu petitiunea la Ministeriu si nu fora effectu, că-ci Ministeriu cu dat'a 13 Aug. 1873-Nr. 21,388 au statoritu solutiunea, incependu de la 1 oct. 1872 in 400 flni annuali, pre tempu nodeterminatu.

Dreptu aceea, pantau generos'a partinire, veniu a exprime cea mai adunca multumita Dlui comite supremu Nicolau Uifalussy.

Ioanne Marchisiu.
Cooperatoru si professoru.

Lapusiulu-Ungurescu, la 29 oct 1873

In Nr 56 allu „Federat.“ cu mare mirare cetii câte-va cuvinte a unui cutare anonimu, „Adeverulu“ care fora causa si fora temeiu dá cu bătă in balta, nu indostullu arretandu-si maliti'a fati'a de person'a modesta d'in Nr. 41 allu „Federat.“ ci d'in-sulu cu o anima négra voiesce a pune certa la mediulocu intre acea persona si intre superiorii acellei-a-si accusandu-o de lasitate facia de mai marii sei. Dle „Adeveru“ — sciu că me cunosci preabine si chiaru si din acesta causa nu debuia se amnesteci binele comunu cu affacerile ce pote cugeti a avé cu mine. De cum-va ai ce-va in contr'a mea, placa a poroi in contr'a mea de adreptulu — si ti-promitu că vei affiá omulu, inse candu cutare voiesce a trage privirea si attentiuinea publicului asupr'a unei scole romane, cumu e cea d'in Lapusiulu-Ungurescu, cerendu pentru d'ins'a possibile ajutoriu in mediulocu asuprirei tiranesci a magiarului — atunci de ai anima de omu lassa tota ur'a si dusmani'a la o parte si appera si Dta caus'a comunna.

Dle „Adeveru“ argumintele D'talle sunt atātu de debile si ridicolose in scrierea contr'a mea, cătu cu nu le consideru a fi demne de respunsu, prin urmare nu voiescu a cuprinde colonele acestui diurnalu pretiuitu cu o contra-combatere, spre ce si asiá ve servese in destulu de refutare atātu consciinti'a cătu si simtiulu nationalu, ci me marginescu a ve declará Dle Adeveru de unu reutatosu si cătu pentru articulu D'talle d'in Nr. 56. (de unu Adeveru-renegatu) ti-voiu da respunsu, numai atunci, candu seau vei lapeda masc'a anonimitatiu; seau te vei interessá singuru de person'a mea, inse nice de cătu se amnesteci causele publice cum e scol'a Lapusiulu - cu cause personale; éra despre scol'a Lapusiulu alta data.

Aceea-si persona

Tamai'a, la 28. Oct. 1873.

Dle Red! De multu eramu datoriu cu acestu respunsu dandu la provocatiunea Dlui confrate Giorgiu Marchisiu Paroculu Humorodoloru romanesci, indreptate cătra mine in Nr. 56 „Fed“ d'in 3. Augustu 1873 inse impregiurările critice, fatalele cercustări si multele incuistiuni si incercări ne mai pomenite pornite totu ca din seninu asupr'a mea, cu scopuri reutatosse de a me

nemici, de faimosulu Tom'a Ianci si pretenii sei judani, mi-dedera atāt'a de lucru, încātu abi aveamu minutu pacnicu de a me poté reculege ca se potu da respunsu la câte mintiunui si scorniture ne mai audite, ce inimicii dreptatii si ai adeverulu si a totu ce e santu si romanu le-au isbitu in protiv'a mea prin numitulu Tom'a Ianci et satellites.

Eu care amu fostu martoru si sciu din capulu locului tote affacerile Dlui frate Giorgiu Marchisiu atātu publice cătu si personale cu caus'a Honorodana si facia cu trebile romane din comitatalu Satumarelui, declaru si marturisescu că in tota polemia aa, avuta si escata de fratele „Cicariu“ Dl M. n'au scrisu alta, decâtu purulu adeveru neci a facutu, alta decâtu ce i se cadé a face; — si cumca fratele „Cicariu“ candu fu vorba in Comitatu de caus'a mea, — care se pote numi cu totu dreptutu caus'a totororor pretiloru rom. din Satumare — n'au facutu neci unu cuventu ba s'au pitulatu si colacitu — ceea ce din gur'a insu-si fratelui Cicarin o sciu — ca se nu-lu iee in sama Marele Mogulu.

Alessandru Nutiu.
preutu rom.

Romania. Gallati, 20. Oct. 1872

M. S. Domnitorulu a intratu in urbea nostra, dupa cum annunciaramu, Ioui la orele 5 p. m. — Adou'adi la 19, avu locu solemnitatea punerii pietrei fundamentale, la cladirea portului (quai). — In diu'a de 19, orele 11 a. m. se vedea tota strad'a portului intiesuta de multi-mea publicului, care venisse se assiste la serbarea acestui evenimentu memorabilu. — In curtea constructiunilor portului, se ridicasse unu frumosu pavilionu, decoratu cu drapele nationale, si sub care urmá a se face ceremoni'a religiosa si subscrierea de M. S. Domnitorulu a actului commemorativu cladirii portului; in stang'a acestui ornamentu éra galeri'a damelor, éra pre ambele laturi alle intrarii, se insirau in frumoasa ordine preste 1000 elevi ai scoleloru publice din Gallati, cu drapelele loru respective. — Candu Domnitorulu si-facú intrarea, indelunge acclamatiiuni faceau a fi repete de vallea Dunarii, éru tunurile flotillei annunciau inceperea ceremoniei. Dupa ce se chiamá mai antaiu binecuventarile cerului, D-nu Cretulescu, ministru lucràrilor publice, dede lectura actului commemorativu, care se subscrise de Domnu, de ministru si de D-lu Primaru Al. Moruzi, apoi se infasciorá si se puse in unu tubu de sticla inchisu ermetice si se assiedi spre amintire la temeli'a portului. Insu-si Domnitorulu cu una mistria si unu ciocanasu de argintu puse prim'a petra si antái'a patura de cimentu, indata apoi se distribuira medalie argintate si de bronzu la cetatienii ce astistau. — Domnitorulu visitá cu amenuntime tote lucràrile, ce actualminte se facu in urbe. descinse prin canalurile acum construite si cari, spre acestu scopu, erau illuminate cu mai bine de 1000 luminári. — Commun'a dede unu dejunu in onorea acestei serbări, la care fure invitati mai multi cetatiani.

Asta-di M. S. Domnitorulu a plecatu la orele 11. a. m. cu vaporulu Stefanu Cellu-Mare, la Ismailu. (Vocea Covur-lului.)

VARIETATI.

† (Necrologu) Cu caderea frundiei palite de ventulu rece allu tonnei, cadid de nou o rosa delicata din cunun'a sessului frumosu romanescu, si si-pleca fruntea tenera in mormentulu ghiaciosu. In 3. l. c. fu rechiamata d'in asta valle a plangeriloru fiindu abi in allu 21-le annu allu vietiei jun'a domna Anna Vaida nasc. Bohatielu, in urm'a nascerei de copulu, lasandu in cellu mai profundu doliu pre amatoriulu seu sociu, mare proprietariu romanu din Olpretu d. Dionisiu Vaida, cu doi copilai acum orfani; pre nemangaiatulu parinte d. capitaniu supremu Alessandru Bohatielu,

pentru care, ca unica fiica si unicu surcellu repausat'a formá obiectulu celloru mai casti bucurio si sperantie parintesci; pre numerosii consangeni si cunoscenti, cari cu atata fragedime o iubiau, Dar' Parintele cerescu „o iubi cu iubire eterna, pentru aceea o luá la sene indurandu-se. Din sferile celloru fericiți privesce acum suffletulu ei candidu la celi doi baieteli ai sei, arretandu intr'insii, in educarea si crescerea loru ammesurata rareloru ei virtuti femeiesci si romanesoi, cea mai efficace consolatiune pentru multu obid tii: sociu, parinte, consangeni ti amici, cari cu lacrimile amarei si condorei udandu-i gli'a mormentului, i-ostedia-se i fia tierrin'a usióra si memori'a bine cuventata!

(Capetina de Mammutu.) Dlu Sautner ingineru la callea ferrata, a affiatu pre lini'a Clusiu-Cociardu, patru-dieci de metri sub pamentu, una capetina de Mammutu, conservata intactu, pre care a donatu-o apoi despartimentulu paleontologicu allu universitati de Clusiu.

(Atātu mai reu si atātu mai bine.) Doui amici, cari nu se vedussera de multu, se intalnescu in gradin'a St. Gheorghe: „Cum mai petreci tu? Intrebá unulu. — Nu tocmai bine, respunde cellu-a-laltu. — Atātu mai reu. — Ce-ai facutu de candu nu te-am mai vediutu? — M'amu insuratu. — Atātu mai bine. — Nu atātu mai bine, fiindu-cá amu luat u nevasta reutaciosa. — Atātu mai reu. — Nu atātu mai reu, fiindu-cá dot'a ei este de doue mii napoleoni. — Atātu mai bine. — Nu atātu mai bine, fiindu-cá amu intrebuintiatu una parte din acesta summa intr'o turma de berbeci, cari mi-au moritu toti de o epizotia. — Atātu mai reu. — Nu atātu mai reu, fiindu-cá vendiarea pieiloru mi-a adusu mai multu de cătu pretiulu loru. — Atātu mai bine. — Nu atātu mai bine, fiindu-cá cas'a in care depusessemu pieile si banii a arsu. — Oh, atātu mai reu. — Nu atātu mai reu, ci atātu mai bine, fiindu-cá si nevasta mea éra in casa si amu scapatu de draculu pe care lu-adusessemu cu lautari. (Viitorulu)

(Ce pote energia omului.) — In orasiulu Lancaster, in Pensilvani'a, s'a construitu una casa intr'unu timpu necredibile, de 10½ ore. Materialulu inse éra adunatu pe locu si temeli'a scosa de mai inainte. Cas'a are 20 picioare faciada si 30 picioare largimea spre dosu.

Are doue etagiuri si optu chilie. Pentru a se effectua acestu lucru, fu necesitate de 100 lucratori. Unu fotografu sta cu machin'a vis-à-vis, si la fia-care 15 minute, luá pos'a casei se se vedea differinti'a.

Domaneti'a la 8 ore éra zidirea gat'a pana la allu douilea etagiu, de impreuna cu despartiturele odaielor si ferestrele puse. La 10 ore etagiulu allu douilea jumetate era gat'a. La ore 12 si 13 minute se lucrá la bageaguri; tenichegii incepara a pune tencu'a pe accoperementu, care éra dejá gat'a. La 12 si 50 minute se inlatura schelea. La 5 si 30 minute se zugravescu ferestrele si usiele: molosulu éra dejá departatu. In minutulu ce scriu teneheluire este gat'a; se mai lucrà inca la allu douilea etagiu. Cas'a este assecurata, si in trei ore va fi in stare a primi chiriasi. „Rom.“

Bibliografia Conoscut'a libraria Socecu, si Comp. d'in Bucuresci adauge la meritele salle pentru literatur'a rom. prin nou'a intreprindere literaria ce si-a propusu a realisá publicandu in editur'a sa una serie de scrieri originali alle principaliloru autori romani. D'in acesta serie au si apparutu scrierile lui Constantiu Negrutiu, in trei volume, pre harthla frumoasa, tipariu nou si correctu, cu unu cuventu, editiunea face onore librariiei. Preciulu unui volume este 5 lei n. Acestu precu — considerandu precuile de pana acum alle cartiloru tiparite in Romania se pote dice ca este moderatu. — Scopulu librariiei mai susu-laudate este de a formá cu inestulu una mica bibliotheca de scrieri originali alle principaliloru autori si dupa scrierile lui Negrutiu voru apparé successivu scrierile lui Vasiliu Alessandri, Dimitriu Bolintinianu

T. L. Majorescu, d'in cari alle lui V Alessandri sunt acú sub pressa, éra cellete voru urmá immediatu. — Fericitamu librari'a Socecu si Comp. pentru acesta patriotica intreprindere. Numele autorilor amintiti sunt mai cunoscuti intre romani decâtu se mai aiba trebuintia de recomandatiune, tragemu numai attentiuinea cetitoriloru nostri asupr'a acestei intreprinderi pentru ca se profite de occasiunea d'asi inestrá bibliotheca cu aceste margaritarie alle literaturii rom. — Intr'unu urviittoriu vomu face una scurta recensiuinea asupra cuprinsulu celloru 3. vol. alle scrieriloru lui C. Negrutiu.

(Spre sciintia) Subscriissulu amu onoié a inconoscentia pre toti acei stimati domni, domne si economi din giuru, cari petrunsi fiindu de interessulu educatiunei si voiescu, ca filii si fiicele loru se se impartasesca in educatiunea receuta, conformu spiritului tempului presente, — cá in scol'a nationala romana de Borodu-Mare, invetiaceii se pri-mescu in totu timpulu; unde apoi a fara de orele prescriisse de ministeriulu instructiunii publice se voru tiené si ore seperate, pentru corepetitiune; esemene, pentru mai buna padia si securitate a prunciloru — potu se vi prelanga solutiune moderata, si cu quartiru (locuintia) onestu. *Ioanu Bitea.* invetiatoriu

Nr. 199—1873.

Edictu.

Gligorasivu Soporanu, gr. cath. d'in Erata provocu pre Rosalia (Rozi) Lovász, consortea sa, catholica de ritulu latinu, nascuta in Sibeni, in ducatul Bucovinei, — carea ca infidela, de 5 anni, au parasitu pre barbatu-séu, — ca in terminu de unu annu si un'a di de la publicarea acestui edictu se se presentedié inaintea forului protopopescu subsemnatu, pentru pertractarea causei divorziale. — Neprésentandu-se, caus'a se va delibérá si in absentia ei.

Datu in Palato'a, 29. Octobre. 1873.

Andreu Albonu,

1—3

protopopu rom. gr. cath.

Concursu

Pentru ocuparea postulu invetiatorescu din comun'a gr. cath. Borgo-Moroseni, Vicariatul Rodnei, se publica priu acestu concursu pana in 10 Novembre a. c.

Cu acesta statiune sunt impreunate urmatoriele emoluminte:

- Quartiru liberu.
- Salariu annualu din fondulu scolariu comunale 160 fl. v. a.
- Doue-spre diece org. de lemne din cari se incaldiesce si scol'a.
- Gradina de pomaritu si fenatia.
- Alta gradina de aratu in marime de 476 stangini patrati.

Doritorii de a dobandi acesta statiune au se-si indrepte suppliceli loru cu documintele recerute pana la terminulu susu indicatu la subscriissulu senatu scolariu.

De la senatulu scolaru gr. cath.

Borgo-Moroseni, in 15. Octobre 1873.

2—2

Ioane C. Timariu

Pres. sen. scol.

ALESSANDRU ROMANU

Propriet., edit. si red. respundiet.

Sirupu Pagliano,

cellu mai bunu mediulocu pentru curatirea sangelui, se affla genuinu in singur'a agentura principala a lui

Stefanu Giergl,

primulu fabricantu reg. ung. priv. de cart de jocu,

Pest'a, in coltiuulu stradei lui Franciscu Deak si strad'a Viennei nr. 1. etagiulu I. Pretiulu unui butilco 1 fl. 40 cr.; 6 butilce 6 fl. 50 cr.; 12 butilce 12 fl. v. a. Mai pu-cinu de 2 butilce nu se tramittu.

Acestu mediulocu pentru curatirea sangelui, care este renumitu in tota lumea, si care pana asta-di nu numai cá nu este intrecutu, dar pana acum nici parecchia nu si-affiatu, si-a castigatu unu renume recunoscutu in tota Europa, de-ora-ce in celle mai multe feliuri de bole s'a doveditu ca unu medicamentu miraculosu si nepretiuutu, precandu alte medicamente n'au avutu nici unu effectu imbucuratori.

Carti de jocu, celle mai fine si mai frumoase ce se potu fabricá, se potu capeta cu redicat'a si in detailu cu pretiulu fabriciei, platindu-se seau d'adreptulu la cassa seau per Nachname; la cerere espressa se tramitte tarif'a pretiuriloru prin

3—3

Stefanu Giergl.